

השטח המת של המרכז הליברלי

ג'דדיה בריטון-פרדי

חוקרים ופרשנים רבים טוענים לאחרונה כי המענה למשבר הליברליזם בארה"ב
וברחבי העולם הוא הגנה על הנורמות ועל כללי המשחק של פוליטיקת
המיינסטרים מפני איומי "הקיצונים מימין ומשמאל". אולם לא זו בלבד שגישה זו
מבקשת להיאחז בעידן פוליטי שחלף ואיננו עוד – היא גם אינה מתמודדת בפועל
עם התמורות הניאו-ליברליות של עידן זה, שהולידו את המשבר הנוכחי

נובמבר 2018

מו סדרת הסרטים **מהיר ועצבני**, גם הז'אנר המשגשג של הספרים העוסקים ב"משבר
הדמוקרטיה" מסתמך על קו עלילה אחד ויחיד. וכמו במקרה של סרטי מרדף המכוניות, קו
העלילה היחיד הזה לא האט את צמיחת הז'אנר.

שני כותרים שמייצגים את האופנה החדשה הזאת הם **איך דמוקרטיה מתה** (*How Democracies Die*)
מאת סטיבן לויצקי ודניאל זיבלאט, אנשי מדע המדינה באוניברסיטת הרווארד, ו**העם נ' הדמוקרטיה**
(*The People vs. Democracy*) מאת יאשה מונק, אף הוא מהרווארד. דוגמאות אחרות הן ספרו של דייוויד
פרוס, מכותבי הנאומים של הנשיא ג'ורג' ו' בוש, **טראמפוקרטיה: השחתת הרפובליקה האמריקנית**
(*Trumpocracy: The Corruption of the American Republic*); **אנטי-פלורליזם: האיום הפופוליסטי על**
הדמוקרטיה הליברלית (*Antipluralism: The Populist Threat to Liberal Democracy*) מאת ויליאם
גלסטון, איש מדע המדינה ובעברו יועץ לנשיא קלינטון; וספרם המשותף של שלושה פרשנים – אי ג'יי
דיון, נורמן אורנסטין ותומס מאן **אומה אחת אחרי טראמפ** (*One Nation After Trump*).

כל הספרים הללו סובבים סביב ההלם מניצחונם של טראמפ. מבעד לעדשת העלבון המוסרי והפוליטי
מבצבץ דפוס גלובלי חדש. מדינות שנראו פעם שונות מאוד זו מזו הפכו לתמרורי אזהרה דומים במהותם,
המתריעים כולם על יכולתה של הדמוקרטיה להתפרק מבפנים: כאלה הן ונצואלה אחרי צ'אבס,

הפיליפינים של רודריגו דוטרטה והונגריה של ויקטור אורבן. משטרים פופוליסטיים המובלים בידי מנהיגים חזקים כמו רג'פ טאיפ ארדואן בטורקיה, נרנדרה מודי בהודו, והמאיים מכולם - ולדימיר פוטין ברוסיה, היו כולם לווריאציות על משבר הדמוקרטיה.

מהו בדיוק משבר הדמוקרטיה? במובן אחד, הוא כל מה שאפשר את ניצחונו של טראמפ. במובן אחר, המשבר הוא כל מה שקושר יחדיו את הגל העולמי החדש של ממשלות לאומניות, קסנופוביות ואוטוריטריות - חלקן במדינות שעד לא מזמן דווקא נראו כדוגמאות מאלפות להצלחתה של הדמוקרטיה הליברלית. במובן שלישי, המשבר הוא אכזבה גדולה מ"שובה של ההיסטוריה", שבשנות התשעים של המאה הקודמת היו מי שמיהרו להכריז על קיצה - היסטוריה המתאפיינת בפריחתן של קלפטוקרטיית צעקניות במגוון גרסאות לאומיות ודתיות.

הרעיון המאחד של השיח הזה על המשבר הוא שהדמוקרטיה הליברלית אינה יכולה לקיים את עצמה, לפחות לא אוטומטית. לדמוקרטים הליברליים יש אמנם יריבים חיצוניים כדוגמת פוטין וסוכניו, אבל יותר מכול עליהם לחשוש מפני הפגמים והליקויים בתוך המערכת שלהם עצמם. אך מה בדיוק מאפשר למערכת לפעול, ומה משבש את פעולתה?

אלה הן שאלות דחופות שלמומחים היה קל מדי להתעלם מהן עד עלייתו של טראמפ. המחברים של ספרי משבר הדמוקרטיה אמנם מקדישים כעת תשומת לב לתופעות חדשות יחסית כמו התרחבות הפערים הכלכליים, עליית המדיה החברתית ותגובת הנגד להגירה; אבל הם חולקים תפיסה שהתגבשה כבר במהלך המלחמה הקרה, ושנדמה כי זכתה לאישור סופי ב-1989, ולפיה דמוקרטיה פירושה גרסה מתוקנת של מה שנעשה בארצות הברית, לרבות קפיטליזם בסגנון אמריקני. למעשה, המונח קפיטליזם כמעט אינו מופיע בספרים הללו, משום שהוא מוטמע עמוק כל כך בהנחות היסוד שלהם. על פי קו מחשבה זה - ששורשיו מרחיקים לפחות עד 1949, לספרו של ארתור שלזינגר ג'וניור **המרכז החיוני** (The Vital Center) - משבר הדמוקרטיה מחייב מאבק אצילי להגנת המרכז הפוליטי הערכי מפני הקיצונים משמאל ומימין.

מה שחסר בספרים האלה, ובסוג הפרשנות שהם מייצגים, הוא התמודדות אמיתית עם שאלות של המאה העשרים ואחת: האם היינו אי פעם דמוקרטיים באמת? האם גרסאות הקפיטליזם שהופיעו בארבעים השנים האחרונות מתיישבות עם דמוקרטיה? הספרות העוסקת במשבר הדמוקרטיה מניחה בעיקרה שהדיונים האלה הוכרעו מכבר ועל כן כל פקפוק בהכרעות האלה מעיד בהכרח על בלבול, או לכל הפחות על חוסר תום לב. לכן ספרים אלו אינם מצליחים להתמודד כראוי עם המשבר שבעטיו נכתבו. בלעדי תשובה לשאלות היסוד הללו על היחסים שבין דמוקרטיה לקפיטליזם, לא ייתכן מענה הולם למשבר הנוכחי.

געגועים לנורמות

מחברי הספרים נבדלים זה מזה בנקודות שהם בוחרים להדגיש. אבל מעבר לדגשים המבחינים בין שמאל-מרכז לימין-מרכז, בין יזמים אינטלקטואלים צעירים ובין סוסי קרבות זקנים מן המלחמה הקרה, כולם מספרים את אותו סיפור. כל סופרי משבר הדמוקרטיה הם חסידים של "נורמות" – אותם כללים לא-כתובים שמונעים מיריבים פוליטיים לשסף זה את גרונו של זה, ושהם תנאי לתפקודה של הישות הפוליטית.

התפיסה שלהם, שאינה מבחינה בין הגנה על נורמות פוליטיות ובין הגנה על הדמוקרטיה, בעייתית בין היתר מכיוון שנורמות אלו שמרניות מטבען; כדי להשיג יציבות הן משמרות הרגלים שעל פי רוב לא דנים בהם – אילו מוסדות עלינו לכבד, על אילו קווי מדיניות לא נערער, וכן הלאה. הדמוקרטיה, לעומת זאת, תמיד הייתה ביסודה כוח פוליטי שמנתץ נורמות בכל מקום שבו היה לה כוח. היא ריסקה נורמות שמנעו מאוכלוסיות מסוימות להשמיע את קולן בציבור או להגיע לעמדות כוח, ושירתה תפיסות אפילו בשאלה אילו סוגיות ייחשבו פוליטיות מלכתחילה.

גם כאשר נורמות אינן משרתות מגמות שמרניות (נורמת כיבוד התקדימים של בית המשפט העליון, למשל, היא אחת הסיבות לכך שהזכות להפלה, שהוכרה בארצות הברית לראשונה בפסק הדין **רו' נ' וייד**, נשארה על כנה), שיח הנורמות מציג את פירותיהם של מאבקים פוליטיים קשים כתוצרים של התפתחויות א-פוליטיות. המחשבה שיש להבין התפתחויות פוליטיות במונחים של דעיכת נורמות מייצבות ועל-מפלגתיות, במקום במונחים של מעבר מאידאולוגיה אחת לאחרת, היא בפני עצמה עמדה פוליטית.

הנחת היסוד של אלה המגנים על הנורמות היא שלמעשה, ברמה עמוקה מאוד, תמיד הסכמנו לגבי סוגיות המפתח – בעיקר לגבי חירות ושוויון – ובסך הכול היה עלינו ללבן ולפתור את הבעיות והפגמים שצצו לאורך ההיסטוריה. חשיבה כזאת היא שריד לימי המלחמה הקרה, שבהם, כפי שאבחן עזיז ראנה במאמר מבריק, השאיפה ללגיטימיות אידאולוגית במאבק נגד הקומוניזם גרמה לשתי המפלגות הגדולות בארצות הברית לדכא את שוליהן הרדיקליים – מצד אחד את זה הסוציאליסטי, ומן הצד השני את זה הגזעני-הלבן – ולהתכנס לשפה משותפת של עקרונות אמריקניים וייעוד חוקתי.

התפרצות השוליים

בהסתמכותם על ה"קונסנזוס" של המלחמה הקרה ועל הנורמות המשותפות שלה, כל הכותבים הנדונים כאן מנסים לגייס את קוראיהם למטרה אחת: הם מבקשים להעצים ולהטמיע תחושה של שותפות גורל, כבוד הדדי ונכונות לוותר זה לזה ולהגן גם על עקרונות שאינם לחלוטין "שלנו". הרצון הזה ראוי לשבח, אף שאפשר בהחלט להסתייג מן האופן שבו כל אחד מן המחברים מנסח את הדברים. אלא שהוא אינו עובד. הגורמים אשר בעבר חייבו גישה כזאת אינם עוד, ומה שנותר ממנה הוא רק קלישאות ריקות.

המעוזים המבניים של "קונסנזוס" המלחמה הקרה החלו להתפורר כבר ב-1989, אבל קריסתם התעכבה עוד שנים רבות. שנת 2016 הביאה את מערכת הבחירות האמיתית הראשונה של העידן שאחרי המלחמה הקרה: ההרס שהקפיטליזם האמריקני מתמיד לחולל, וארבעים שנות התרחבות של פערים חברתיים,

סללו את הדרך לסוציאליזם של ברני סנדרס; ואילו הנייטיביזם והגזענות, שנחבאו אל הכלים בשולי הפוליטיקה המהוגנת, פרצו שוב אל קדמת הבמה במלוא הקיטור.

כולם חשו בכך, אולי פרט לאנשי הקמפיין של הילרי קלינטון. סנדרס וטראמפ ייצגו עקרונות וחזונות הפוכים לארצות הברית, אבל שני המועמדים כאחד התייחסו בשוויון נפש לנוסחה הסטנדרטית של הפוליטיקה האמריקנית, הנוסחה הקובעת כי אמריקה = חוקה + היסטוריה של גבורה. סנדרס דיבר בדיוק כמו מי שהוא, כלומר כאדם הממוקם בשמאל הדמוקרטי, שלדידו אמריקה היא מקום שצריך לעבוד על מנת לשפר אותו, ולא מקום המשמש בפני עצמו מקור משמעות או זהות. טראמפ חרג מן הרטוריקה של המלחמה הקרה בכיוון ההפוך: כשהוא מדבר אפשר לדמיין שהאיש מעולם לא שמע על החוקה (פרט לתיקון השני, שעבורו אינו אלא שם קוד מכובס למוטיבים החביבים עליו - אלימות והפחדה גזעית), על המהפכה או על מלחמת האזרחים. מבחינתו אמריקה איננה בעיה פילוסופית או אתגר היסטורי, אלא הזדמנות למחוץ את כל מי שנמצא בצד הלא נכון של הגבול או של מבחן הנאמנות.

מה שהגדיר באמת את השפה הפוליטית של טראמפ הוא התייחסות ניהיליסטית לפוליטיקה עצמה, רעב לקשקושים פוליטיים שאינם מתיימרים אפילו להיות בעלי משמעות אלא רק מיטלטלים מהתססה להתססה. בעיקרו של דבר, טראמפ הימר כי כאשר יופעל לחץ על הסגנון הפוליטי האידיאליסטי שאפיין את שלהי המלחמה הקרה, יתברר כי הוא פריך יותר משנראה. הוא הימר על הציפיות הנמוכות של הציבור מן הממשל ועל העדיפות הנמוכה שייחס לאיכות ניהולו; הוא הימר על התיעוב שבוחרים רבים חשו כלפי חברי המעמד הפוליטי וכלפי האליטות התרבותיות והפיננסיות הסובבות אותו; ועל כך שאכזריות לצורכי בידור וגסות של חרטון-שאינו-פראייר יראו אותנטיות יותר מכל ניסיון מכובד לגייס את הצד הטוב יותר של ציבור הבוחרים.

אולם הקו האחיד בספרי משבר הדמוקרטיה הוא האמונה כי הרגע הנוכחי אינו חזרה אל הנורמה ההיסטורית אלא דווקא סטייה אנומלית מהמרכז ה"א-פוליטי" היציב והחיוני, החף מפוליטיקה ימנית או שמאלנית, לעיתים אף רדיקלית.

תוצאת הטעות הזאת היא שהתגובה למשבר הנוכחי דרמטית מדי ובה בעת שאננה מדי. הספרים הללו טוענים כולם שאין תקדים לטראמפ, טענה שאינה נכונה כלל וכלל. לצד זאת, המחברים גם מסתפקים בהצעות צנועות למדי. אף אחת מהן אינה מתקרבת אפילו לסוג השינויים הגורפים שהולידו את הניו-דיל או את מהפכת זכויות האזרח.

כיצד עשוי שינוי כזה להיראות בימינו? ראשית, דרושה לנו חלוקה מחדש של העושר, שינוי מהותי שיתחיל משיעורי מס שולי גבוהים בהרבה כדוגמת אלה שהיו מקובלים לפני התמורות הניאו-ליברליות של שנות השמונים. שנית, דרושים מוסדות תכנון ורווחה חדשים לגמרי, אשר למשל ירחיבו משמעותית את הזכות לחופשת לידה משפחתית ולמעונות יום וכך יוסיפו הומאניות למשק, יקלו על חיי המשפחה ויקרבו אותנו לשוויון בין המינים. אפשר גם לעשות הרבה יותר לחיזוק ארגוני העובדים, ולשקול לשם

כך אפילו אמצעים רדיקליים כמו חובת התאגדות – לפעמים זוהי הדרך היחידה לפרק את שליטת ההנהלה בעובדים בחברות גדולות. שינוי כזה עשוי לכלול גם זכויות יסוד משפטיות חדשות כמו הענקת זכות בחירה לתושבים ולא רק לאזרחים.

רעיונות כאלה עשויים להיראות קיצוניים או רחוקים מדי מן הזרם המרכזי של הפרקטיקה הפוליטית בארצות הברית, ולא לזכות להתייחסות רצינית בנקודת הזמן הנוכחית. אבל זו בדיוק מטרתם. משברים קודמים של הדמוקרטיה והקפיטליזם, למשל סביב הניו-דיל ומאבקי העובדים שקדמו לו, חתרו הרחק מעבר לגבולות הזרם המרכזי של דורם, ועל כן נתפסו כ"לא-אמריקניים". מאמצים אחרים לעצב מחדש את מסגרת השותפות הפוליטית והכלכלית בארצות הברית, כמו השיקום אחרי מלחמת האזרחים והתנועה לזכויות האזרח (כפי שנראו בזמן אמת, ולא במבט ממושטש לאחור), נכרכו בשינויים יסודיים בחלוקת הזכויות והכוחות בשדה המשפט.

רדיקליזם מסוג זה ייצר מסורת אמריקנית שראוי להיזכר בה היום – מסורת שמיתוס הקונסנזוס החוקתי של המלחמה הקרה כיסה עליה, מסורת שנקברה תחת שנות התשעים הארוכות (1989-2008) של הניאו-ליברליזם, שבהן "רפורמה" היתה רק סידור ועיטור של השוליים ולא שינוי אמיתי של מוסדות קיימים. במקום להחיות את המסורת הרדיקלית הזאת, הספרים בסוגת משבר הדמוקרטיה נוטים לדקלם את המגבלות שהעשורים האחרונים כפו על הדמיון הפוליטי.

הנחה רווחת נוספת בשנות התשעים הארוכות היתה שהבעיות הפוליטיות האידאולוגיות נפתרו כולן, ועל כן אפשר לגלגל את שאר הסוגיות לפתחם של מומחים או של אתיקנים. אין פלא שכאשר המומחיות איבדה מסמכותה, האתיקה נעשתה חזות הכול: התמקדות באופיו הנתעב בעליל של הנשיא אך גם בנורמות של התרבות הפוליטית האמריקנית, ובבסיסן – בגישות ובעמדות של אזרחיה. הספרות העוסקת במשבר הדמוקרטיה מבקשת בכל מאודה שנהיה אזרחים טובים יותר.

אבל מוזר לראות את התפיסות הללו מושמעות בתמימות רבה כל כך לאור העובדה שעשר השנים האחרונות השכיחו אותן לגמרי, בדרכים שונות. הקמפיין של ברק אובמה הפיח רוח חדשה אצל רבים מאיתנו שהתגייסו אליו והחיה את הרעיון שלפוליטיקה עדיין יש משמעות, ושנשים מחויבים יכולים לעצב מחדש את מסגרת חייהם המשותפת. זו הייתה משמעות הסיסמה "אנחנו האנשים שחיינו להם", וזו הייתה חשיבות ניצחונו של אובמה על הילרי קלינטון בבחירות המקדימות לנשיאות שבהן היה אמור להפסיד, על פי כל נוסחה של פוליטיקה כתחרות פוסט-אידאולוגית בין יועצים. האכזבות שהנחיל אחר כך ממשלו של אובמה – כניעתו רצופת הכוונות הטובות למוקדי מומחיות וכוח, מוול סטריט ועד לפנטגון – היו שיעור במגבלותיו של כוח שאינו מלווה בהתגייסות דמוקרטית, במגבלותיו של ברק רטורי שאין בצידו בהירות אידאולוגית. אובמה, שנראה לחלקנו – וגם לי – כמי שמביא משהו חדש, נראה במבט לאחור כתמונת שקיעה נהדרת של עידן חולף.

החלופה השמאלית המוכחשת

אופייה השמרני של ספרות משבר הדמוקרטיה נובע גם מנטייתה להניח שהמשבר פותח דלת לימין בלבד. על כן היא ממהרת לחסום את הדלת הזאת בכל האמצעים הזמינים לה. למי שחי בתחושת קץ ההיסטוריה, האופיינית לשנות התשעים הארוכות – כלומר למי שהסדר הדמוקרטי הליברלי האמריקני הוא בעיניו קו הסיום של הדמיון הפוליטי – הבחירה ברורה: ליברליזם או ברבריות. טראמפ עצמו הוא כמובן המחשה חיה לתפיסה זו.

אבל זוהי ראייה פוליטית צרה להחריד. שהרי סוציאליסט דמוקרטי מוצהר היה עשוי לזכות במועמדות הדמוקרטית לנשיאות ארצות הברית, ואז אולי גם לנצח את טראמפ; ובמקום מקרון, שניצח את מארין לה פן בצרפת, יכול היה לנצח השמאלן ז'אן-לוק מלנשון. הנחשולים הללו, ואיתם עלייתו של ג'רמי קורבין בבריטניה, הם סטיות בולטות משנות התשעים הארוכות. לכל הפחות הן מאשרות כי התנתקות מן הסדר הקיים אין פירושה בהכרח ניהיליזם פוליטי: היא עשויה להניב אני-מאמין נחוש שאינו מפנה עורף למדינה אלא דורש הרבה יותר – ממנה וגם מאזרחיה.

מנגד, קל גם להפריז בעוצמת התקוות שהפיחה שנת 2016. איגודי עובדים במגזר הפרטי בארצות הברית מייצגים פחות מ-7% מכוח העבודה, ועיקר עניינם בהישרדות. בהשוואה לזרם המרכזי בכלכלה ובפוליטיקה, החשיבה השמאלית דלה מכדי לשאוב ממנה בנושא תכנון מחדש של סחר, רגולציה פיננסית, מבנה שוק העבודה ומדיניות רווחה. כאשר הצד הניאו-ליברלי גרס כי חלק מן הבעיות הללו קשות באמת, לא עשה זאת רק מחוסר תום לב.

כל מי שבילה בחברת קובעי מדיניות מן האליטות הליברליות בשנות התשעים הארוכות יודע שלא משנה מה יאמרו אם נלחץ אותם אל הקיר כיום – בזמן אמיתי הם הודו שאין להם מושג מה לעשות בנושא האי-שוויון. האם לשמאל בימינו יש מושג טוב יותר? ייחודו הוא בסירובו לקבל את התשובה הניאו-ליברלית "לא", וגם בקוצר הרוח המוצדק כלפי הגבולות הצרים של האפשרי שעוצבו בשנות התשעים. אבל אלה הן רק פתיחות, התחלות.

עולם טוב יותר

במובן אחד, ההתמקדות בנורמות של האליטות הפוליטיות היא שינוי מרענן לעומת הדטרמיניזם הטכנולוגי של שנות התשעים הארוכות, אשר נטה לראות בגלובליזציה ניאו-ליברלית תוצר בלתי-נמנע של הטכנולוגיה. בראייה זו, לממשלות נותר רק לקפוץ על העגלה או להיגרר אחריה; כל ניסיון לעמוד בדרכה יסתיים בדריסה. הפניית תשומת הלב לנורמות מכירה לפחות בחשיבות הפוליטיקה. אבל זו ההתמקדות צרה, שמסתפקת בכך שממשלות לא יביאו לשפיכות דמים וגם לא יהיו מושחתות באופן מובהק.

אף שהספרים על משבר הדמוקרטיה מכירים באי-שוויון ובחוסר ביטחון כלכלי, ולעיתים אפילו מודים שליברליזציה בתחום הסחר והפיננסים עלולה לחתור תחת הדמוקרטיה, הם אינם תופסים שהקפיטליזם והדמוקרטיה עלולים להימצא במתח קשה זה עם זה. אולי כדי שהעולם יהיה בטוח יותר עבור הדמוקרטיה, עליו להיות בטוח פחות עבור גרסאות מסוימות של קפיטליזם.

גישה בריאה יותר למשבר שאנחנו מתמודדים איתו עשויה לשאול כיצד מנהיגות והתגייסות פוליטית יכולות לפתוח חזיתות אידאולוגיות חדשות, לטוב ולרע. התמודדות עם משברי הקפיטליזם הדמוקרטי ועם ההזדמנויות האידאולוגיות שנפתחו אחרי המלחמה הקרה תדרוש יותר מאשר חזרה לכובד ראש מוסרי ולאחריות אליטיסטית.

עד לא מזמן, רבים וטובים דימו לעצמם שאנחנו חיים בטוב שבין כל העולמות, אף אם אפשר היה עדיין לשפר משהו בקצוות. היום כמעט הכול רואים שייתכן גם עולם אחר - גרוע בהרבה, צר יותר, אכזר יותר, ניהיליסטי יותר. למעשה, נראה כי העולם "הטוב ביותר" הוא שהוליד את העולם הגרוע הזה. אם כך, השאלה הפוליטית החשובה ביותר בדורנו היא אם ייתכן גם עולם טוב יותר, ואם כן - איזה מין עולם הוא יהיה.

הערת סיום

מובן שיש נורמות אשר דמוקרטיה אכן זקוקה להן כדי לתפקד. לנורמות כאלה יש חשיבות שנעדרת מרבות מהנורמות החשובות פחות, שחלקן משמעותיות אבל לא הכרחיות וחלקן, כמו הפיליבסטר, שוליות ממש. הנורמות המהותיות באמת הן אלה שהופכות את הפוליטיקה לתחליף טוב למלחמת אזרחים: בכוחן להכריע מתי רצונך יוכפף לרצונם של אחרים. כאשר בחירות אינן יכולות עוד לייצר סמכות פוליטית מוכרת, משהו אחר יצטרך למלא את החלל, שאם לא כן הדברים יקרסו. שקרים לגבי העובדות הבסיסיות הקשורות בבחירות - ובפרט שקרים של אליטות ופוליטיקאים - מנפצים נורמות מן היסוד, באופן שיכול בהחלט לשחוק את השלטון העצמי.

לכן מצמרר לקרוא את דיווחם של לויצקי וזיבלאט, הקובעים כי לפני בחירות 2016 84% מן הנשאלים הרפובליקנים בארצות הברית אמרו שלדעתם מתרחשים בבחירות זיופים "בכמות משמעותית", וכמעט 60% מהם אמרו שמהגרים "לא חוקיים" ייצביעו במספרים משמעותיים בבחירות לנשיאות. סקר שנערך בחודש יולי 2017 מצא ש-47% מן הנשאלים הרפובליקנים סברו שטראמפ זכה ברוב קולות המצביעים בבחירות 2016, אף שלמעשה הוא הפסיד בהפרש של 3 מיליון קולות. 52% מן הרפובליקנים אמרו שיתמכו בנשיא אם ידחה את בחירות 2020 כדי "להבטיח שרק אזרחים אמריקנים בעלי זכות הצבעה אמנם יצביעו בפועל". באפריל השנה חזר טראמפ אל התמה הזאת וטען כי "במקומות כמו קליפורניה" מיליוני אנשים מצביעים שלא כדין.

כאן מדובר בשבירת נורמות מסוג מסוים מאוד. כאשר היא מצליחה, היא מונעת מן הבחירות ליישב מחלוקות פוליטיות, כי היא מחריבה את ההסכמה על עצם משמעות הבחירות.

המפלגה הרפובליקנית מקדמת את הנרטיב הזה, משום שהיא חייבת לשמר את שלטון המיעוט שלה. וזהותו של המיעוט השולט אינה מפתיעה: כמעט 90% מן המצביעים הרפובליקנים מזהים עצמם כלבנים, בהשוואה למעט יותר מ-50% בקרב המצביעים הדמוקרטים. מבחינה אחת, נרטיב זה מצדיק את

המאמצים למנוע מאזרחים להצביע; מבחינה אחרת, הוא מאפשר לדחות במפורש כל הפסד בבחירות. ונוסף על כך, הוא מחזק את התפיסה שרוב אמריקני לא-לבן אינו רוב אמיתי. במילים אחרות, הוא נוטה לשנות את בסיס הלגיטימציה הפוליטית, מעקרון שלטון הרוב לזהות אתנו-לאומית.

ג'דדיה פרדי (Purdy) הוא מרצה למשפטים באוניברסיטת דיוק. ספרו האחרון, *After Nature: A Politics for the Anthropocene*, יצא בהוצאת הרווארד בשנת 2015. מסה זה היא גרסה ערוכה למסה שפורסמה בכתב העת Dissent. תרגום: יניב פרקש.
